

№7 семинар сабағының тақырыбы: Сертификаттау туралы жалпы түсінік (2с)

Сабақтың жоспары:

1. Сертификаттаудың мақсаттары мен принциптері.
2. Сертификаттаудың негіздері.

Сабақтың мақсаты: Студенттерге сертификаттау туралы жалпы түсінік жайында қысқаша мағлұмат беру.

Қысқаша теориялық мәліметтер:

1. Сертификаттаудың мақсаттары мен принциптері

Сертификаттаудың негізгі мақсаттары болып мыналар табылады:

- адамдардың өмірі мен денсаулығы, азаматтардың мүліктері мен қоршаған ортаны қорғау, өнімдердің, жұмыстардың, қызмет көрсетулердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету;
- өнімдер мен қызмет көрсетулердің сапасы мәселелерінде тұтынушылардың мүдделерін қорғау;
- саудадағы техникалық кедергілерді жою, өнімнің ішкі және сыртқы бәсекелестік қабілетін қамтамасыз ету;
- заңды және жеке тұлғалардың Қазақстанның бірыңғай тауар нарықтық қызметі үшін, сондай-ақ халықаралық экономикалық, ғылыми- техникалық ынтымақтастыққа және халықаралық саудаға қатысуы үшін қажетті жағдайлар жасау.

ҚР-ның мемлекеттік сертификаттау жүйесінде сертификаттау мынандай принципте жүргізіледі:

1. Өнім туралы ақпараттардың дұрыстығын қамтамасыз ету.
2. Өндірушімен тұтынушының тәуелсіздігі.
3. Өнімдерді сынақ кәсіби түрде өтуі керек.
4. Шетелдік өтініш берушілерге қысым жасамау.
5. Өтініш берушінің сертификаттау органның сынақ зертханасын таңдап алуға еріктілігі және оған қатынасатын адамдардың жауапкершілігі.
6. Сертификаттау туралы ақпараттық анықтығы немесе сәйкестік сертификаттың уақытының біткендігі, жойылғандығы туралы ақпарат.
7. Сертификаттау объектісі ерекше еңскере отырып, өндіру және тұтынуды сараптауға қажетті сынақ тәсілінің көп түрлілігі.
8. Сертификаттау жұмыстарында ИСО МЭК сияқты халықаралық ұйымдардың нұсқауларымен ережелерін пайдалану.
9. ҚР-ндағы қатынасатын екі және көп жақты келісімдер бар шет елдердің сертификаттау органдардың аккредитациясын және сәйкестік белгісін ҚР-нда тану.
10. Ақпараттың, коммерциялық құпияны сипаттау.
11. Қажет болған жағдайда сертификаттау жұмысына тұтынушылар қоғамын қатынастыру.

ҚР-ның мемлекеттік стандарттау комитетінің мәліметі бойынша елімізде өндірілетін өнімнің 70%-ы сертификатталады. Бұл үлес бұдан әрі қарай да өсе береді. Сондықтан да сертификаттау жұмысының маңызды өндірістік өнімлер үшін қажетті деп саналады.

2. Сертификаттаудың негіздері.

Қазіргі кезде республикамызда өндірістің және шет елдерден әкелінетін тазық-түлік, шикізат, өнімдері адам өмірі мен денсаулығына қауіпсіз, сондай-ақ сапасы сұраныс деңгейін қамтамасыз ете алу қажет. Өнімнің қай жерде жасалғанына қармастан, оның нормативтік-техникалық құжаттарға сай жасалғанына кепілдік беретін-сертификаттау.

Сертификаттау дегеніміз - дайындаушы мен тұтынушыға және сатып алушыға тәуелсіз мекеменің өніміне жұмысына, қызмет көрсетудің нормативтік құжаттардың белгіленген талаптарға сәйкес расталуы. Өндірістің өнімінің және көрсететін қызметтің сапасы тұтынушы-сұранысын қанағаттандыруы үшін өндірістің сапа көрсеткіштерін және өнім мен қызмет сапасын сертификаттайды. Ол жоғары сапалы өнім шығарушы және олардың ішкі немесе халықаралық бәсекелестік қамтамасыз етуге бағытталған.

Сертификациялауды жүргізу үшін арнайы аттестацияланған сынақ зертханалары, қажет жабдықтар мен нормативті анықтаумен құқықтық құжаттармен қамтамасыз етілуі тиіс. Сонымен қатар сынақ барысында алынған нәтижелер бірдей жағдайда басқа зертханаларда жүргізілген сынақ нәтижесіне сәйкес болуы тиіс. Аталған жұмыстарды жүргізу стандарттау және сертификаттау мамандандырылғанға жүктеледі. Кез-келген процесті, өнімді немесе қызметті сертификаттау 3-жақтың қатысуымен жүргізіледі. Олар:

1. Жеткізуші (өндіруші, дайындаушы).
2. Тұтынушы немесе сатып алушы.
3. Қарастырылып отырып мәселелерде қатысушы жақтарға.

Тәуелді емес деп танылатын тұлға немесе орган. Айтылғандарды тұжырымдылық, сертификаттау - өнімінің, процесін, қызметтің белгілі талаптарға сәйкес келетін жазбаша кепілдеме беру. Кез-келген өнімді, процесті немесе қызметті сертификаттау сәйкестік жөніндегі декларация мен өтініш негізінде сертификаттау жүйесмен жүзеге асырылады. Сертификаттау жүйесі ҚР-ның мемлекеттік стандарттау органымен бірлесу нәтижесінде құрылады. Құрылу түрі бойынша сертификаттау жүйесі ұлттық, аумақтық және халықаралық болып келеді. ҚР-ның сертификаттау салаларда төмендегідей ұғымдар қолданылады:

1. ҚР-ның мемлекеттік сертификаттау жүйесі. Бұл - өз құдіреті шегінде сертификаттау саладағы жұмыстарды жүзеге асыратын мемлекеттік басқару органдарының жеке және заңды тұлғалардың ҚР-дағы сертификаттау және тіркеу жөніндегі жұмыстарды жүргізу тәртібін белгілейтін ұйым.
2. Тіркеу мемлекеттік органдарының сертификаттау жөніндегі орган немесе сынақ зертханасы ретіндегі белгілі бір салада жұмысты жүзеге асыруға ұйымның құқылы екендігі ресми тануы.
3. Тіркеу аттестатты белгіленген қызмет саласында сертификаттау жөніндегі органдарының немесе сынақ зертхананың нақты жұмыстарды органдарға деген құқығын куәлэндиратын мемлекеттік сертификаттау жүйесі ережелерге сәйкес беретін құжат.
4. Өтініш беруші өнімді процесті немесе қызметті сертификаттауға ұсылған және оның сапасы мен қауіпсіздігіне жауап беретін жеке немесе заңды тұлға (дайындаушы, орындаушы, сатушы).
5. Өнімнің бірдейлілігі. Белгілі бір өнімді өндіру оны пайдаланудағы айырмашылық белгілері бойынша біркелкі танылуын қамтамасыз ететін рәсім.
6. Мемлекеттік сертификаттау жүйесінің тізімі сәйкестік сертификаттаудан сертификациялау жөніндегі органдар мен-сынақ зертхананы растау тізімі.
7. Сертификаттаудағы сараптаушы. Аудиторларды сертификаттау саласындағы номенклатуралық құжаттарды сараптай отырып тізімге ендіруші тұлға.
8. Аудит. Сертификаттау жөніндегі тіркелген органның сынақ зертхананың орталықтарының қызметіне тәуелсіз талдау. Сондай-ақ өтініш берушінің бастамасы бойынша сертификаттаудан өнімдердің процестерін, қызметінің белгіленген талаптарға сәйкестігін бақылау.
9. Сәйкестік белгісі. Мемлекеттік сертификаттау жүйесінің ережелеріне сәйкес қолдауын осы өнімнің, процестің, жұмысшының, қызмет көрсетушінің нақты стандарттарға немесе басқа да нормативті техникалық құжатқа сәйкес екендігін көрсетуінің белгісі.
10. Сәйкестік туралы декларация жеткізіп берушінің, дайындаушының, сатушының, өнімінің белгіленген талаптарға сәйкестігін куәлэндиратын мемлекеттік сертификаттау жүйесі белгіленген құжат.
11. Инспекциялық бақылау. Сертификаттау жөніндегі тіркелген органның тарапынан сертификаттан өнімнің, процестің, қызмет көрсетушінің белгіленген талапқа сәйкестігіне бақылау жасау.

12. Сәйкестік сертификаты. Мемлекеттік сертификаттау жүйесінің ержелері бойынша берілген өнімнің, жұмыстың, қызметтің, стандартқа немесе өзге де нормативті құжаттар талапқа сәйкестігін көрсететін құжат.

13. Өнімнің шығу тегінің сертификаты. Өнімнің шығарған және куәлэндырған құжаты.

14. Сертификаттау жөніндегі нормативтік құжат. Сертификаттау жөніндегі қызметтің алуан түрлеріне және оның нәтижесіне қатысты нормативтарды, ережелерді, сипаттамаларды белгіленген стандарттау туралы құжат.

15. Сынақ зертханасы өнімнің құжат талаптарына сәйкестігін анықтау үшін бақылау жүргізетін орталық.

16. Өнімді, процесті, қызмет көрсетуді сертификаттау жөніндегі орган. Мемлекеттік сертификаттау жүйесі белгіленген тәртіптегі белгілі бір қызмет салаларда сертификаттау жөніндегі жұмыстарды жүргізуге тіркелген заңды тұлға немесе ұйым.

Оқытудың техникалық құралдары: интербелсенді тақта

Практикалық (семинар)сабағын оқудың тәртібі, оқыту әдістері мен түрлері: түсіндіру, баяндау, пікірталас, сұрақ-жауап

Бақылау сұрақтары: (20 балға дейін)

1.Сертификаттаудың мақсаттары мен принциптерін атаңыз..

2. Сертификаттаудың негіздерін айтып беріңіз.

СӨЗ және ОБСӨЖ тапсырмалары: Физикалық шамалардың сандық және сапалық сипаттамалары және ақпараттық орталық және оның функциялары

Әдебиеттер:

Негізгі әдебиеттер:

1. Мендебеев, Т. М. Стандарттау, метрология және сертификаттау. Алматы. Дәуір, 2011. - 368 с. - ISBN 978-601-217-198-3

2. А.И. Аристов, Т.М. Раковщик. Основы метрологии, стандартизации и сертификации: учебное пособие /. – М., МАДИ 2013. –200 с.

3. Ж.Ж. Есенқұлова, Ж.Ж. Аканова, А.М. Касенова. Стандарттау, сертификаттау және метрология негіздері: Оқу құралы / Алматы: Экономика, 2014.-284 б.

4. Журавлева Н.Ю., Кирюшин С.А. Стандартизация, метрология, подтверждение соответствия: Учебно-наглядное пособие / Нижний Новгород: Национальный исследовательский Нижегородский государственный университет им. Н.И. Лобачевского, 2018. - 62 с.

5. Е.В.Кравченко, Ю.К.Кривогузова, И.П.Озерова.Метрология, стандартизация и сертификация. Учебное пособие. Томский политехнический университет. - Томск: Изд. Томского политехнического университет, 2013. -172с.